مقاله پژوهشی اصیل

مجلـه‌ی توســعه‌ی آمـوزش در علـوم پزشـــکی
دوره‌ی ۹، شمـــاره ۲۳، پاییز ۹۵ ، صفحات ۱ تا ۹

بررسی تحقق اهداف آموزشی در دانشجویان سال آخر دانشکده‌ی دندانپزشکی در بخش پریودنتولوژی

دکتر پرویز ترک زبان[۱]، دکتر مهدی کدخدازاده[۲]، دکتر سپیده سیدزاده صابونچی[۳] ، دکتر علی رضا سلطانیان[٤]

نویسنده‌ی مسوول: همدان، دانشگاه علوم پزشکی همدان، دانشکده‌ی دندانپزشکی گروه پریودنتولوژی sepideh1s@gmail.com

دریافت: ۹۵/۳/٤ پذیرش: ۹۵/۵/۲۵

چکیده

زمینه و هدف : *در راستای ارایه‌ی خدمات، ارزیابی میزان موفقیت و مفید بودن روند آموزش و تعیین فاکتورهای موثر از عوامل مهم در تامین و ارتقای سطح سلامت افراد جامعه می باشد . لذا این مطالعه با هدف بررسی میزان تحقق اهداف آموزشی یکی از بخش های آموزشی دانشکده دندانپزشکی در همدان در سال تحصیلی۹۱-۹۰ انجام شد .*

روش بررسی : *در مطالعه‌ی حاضر ۲۸ دانشجوی سال آخر دانشکده‌ی دندانپزشکی همدان که واحد پریودنتولوژی ٤ عملی را اخذ نموده بودند، شرکت داشتند و بر اساس چک لیست و پرسشنامه تعیین شده توسط گروه , مورد ارزیابی قرار گرفتند . در انتها داده ها جمع آوری شده و با بهره گیری از آزمون دقیق فیشر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت .*

یافته ها : *مطالعه‌ی حاضر نشان داد تحقق اهداف آموزشی در بخش پریودنتولوژی ۳/٦٪در حد مطلوب و ٦۰/۷٪ در حد نسبتا مطلوب و۳۵/۷٪ در حد نا مطلوب بود.این میزان با متغیرهای جنسیت و سهمیه ورودی نیز ارتباط معنی داری نشان داد(P<۰/۰۵).*

نتیجه گیری : *نتایج حاصل از این پژوهش مشخص کردکه تحقق اهداف آموزشی بخش پریودنتولوژی به احتساب مجموع درجه مطلوب و نسبتا مطلوب به میزان٦٤/۳ ٪ در حد خوب تحقق یافته است. برای ارتقای کیفیت آموزش خصوصا در مقاطع بالینی و عملی شناسایی ضعف های آموزشی و فاکتورهای دخیل می تواند بسیار کمک کننده باشد.*

واژگان کلیدی: ***ارزیابی آموزشی، برنامه‌ی آموزشی، آموزش دندانپزشکی، دانشجوی دندانپزشکی.***

مقدمه

فرایند آموزش زمانی‌مفید واقع می گردد که طی‌آموزش و یا پس از آن اهداف مورد نظر محقق شده و یا نتایج نهایی فراهم گردد . کسب اطلاع در مورد کیفیت برنامه و میزان موفقیت و مفید بودن آموزش مستلزم ارزشیابی است . از طریق ارزشیابی می‌توان به قضاوت‌درمورد برنامه‌ی آموزشی پرداخت و نسبت به اجرای برنامه ، ادامه‌ی آموزش و یا اصلاح و ایجاد تغییرات لازم در آن اقدام نمود (۱). این فرایند در نظام های آموزشی جهان در سال های اخیر بطور فزاینده ای گسترش یافته و

۱- متخصص پریودنتولوژی، مرکز تحقیقات دانشکده دندانپزشکی، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.

۲- متخصص پریودنتولوژی دانشکده دندانپزشکی، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران.

۳- متخصص پریودنتولوژی دانشکده دندانپزشکی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران.

٤- دکترای تخصصی آمار حیاتی ، استادیار دانشکده پزشکی اجتماعی همدان، ایران.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.23.11.2]

همگام با توسعه ی کمی به ارزیابی کیفی در مراکز آموزش عالی توجه فراوان شده است (۲).

سنجش مهارت های گوناگون دانشجویان از شاخص های مهم برای نشان دادن میزان یادگیری آنان و در نهایت معیار تحلیل کیفیت فعالیت های آموزشی خواهد بود (۳).

ارزشیابی اول آنکه به مدرس آگاهی می دهد که مراحل پیشین فعالیت آموزشی او نیاز به تجدید نظر دارد یا خیر؟ دوم آنکه دانشجویان را در جریان نتیجه‌ی فعالیت آموزشی خود قرار می‌دهد(٤).

وظیفه ی دیگر ارزشیابی تعیین ارزش خود برنامه در مورد موضوعاتی از این قبیل است : اعتبار قابل حصول بودن هدف‌ها ، انتخاب بهترین شکل و محتوا و یا اینکه آیا برنامه مقاصد و هدف های منظور شده را تامین می کند. طی ارزشیابی باید دانش ، مهارت ها، فرایندهای آموزشی و ارزش های حرفه‌ای مورد بررسی قرار گیرند . در هر نوع ارزشیابی باید ارزش‌های آموزشی حفظ شود و تحقق اهداف مطلوب دانشگاهی در نظر گرفته شود (٤).

فخر موحدی و همکاران در سال ۱۳۸۲ ارزشیابی آموزشی درگروه آموزشی پرستاری کودکان دانشگاه علوم پزشکی سمنان انجام دادند. مطالعه آنها میزان دستیابی دانشجویان کارشناسی ناپیوسته پرستاری به اهداف آموزشی بالینی را قوی‌تر از اهداف آموزشی تئوری نشان داد(۵).

در مطالعه ای دیگر درسال ۱۳۸٦ شمس وهمکاران به بررسی میزان تحقق اهداف آموزشی دروس نظری در دانشجویان علوم آزمایشگاهی ، رادیولوژی، هوش بری و کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی در سال تحصیلی ۸۵-۸٦ پرداختند .بر طبق نتایج به دست آمده مشخص گردید که میزان تحقق اهداف آموزشی در دروس نظری ارائه شده توسط گروه های آموزشی داخل دانشکده و خارج دانشکده تفاوت معنی داری داشت و مطالعه آنها نشان داد که جهت دستیابی به نتایج دقیق در این زمینه تمامی عوامل موثر باید در نظر گرفته شود تا میزان تحقق اهداف آموزشی دانشجویان رشته های مذکور با کمترین درصد خطا به دست آید(٦).

در سال ۱۳۸۸ سلیمی و همکاران به تحقیق در مورد بررسی تحقق اهداف آموزشی بخش پاتولوژی دهان و فک و صورت در دانشجویان سال آخر دانشکده دندانپزشکی همدان پرداختند. بر طبق نتایج به دست آمده میزان تحقق اهداف آموزشی با تفکیک سر فصل های آموزشی متفاوت به دست آمد و به احتساب مجموع درجه مطلوب و درجه نسبتا مطلوب در سر فصل نمای کلینیکی ۸٦.۷ درصد، در سرفصل نمای رادیوگرافی ۸۸.۹ درصد ، در سرفصل نمای هیستولوژی ۵۷.۸ درصد و در سرفصل طرح درمان ۸٤.۵ درصد بود (۷).

در مطالعه خاموردی و همکاران در سال ۱۳۹۱ میزان تحقق اهداف برنامه آموزشی دوره عمومی دندانپزشکی گروه ترمیمی در فارغ التحصیلان دانشکده دندانپزشکی همدان درسال های ۸۸-۱۳۸۳ ۱٦.۳٪ مطلوب، ۸۳٪ نسبتا مطلوب و ۰.۷٪ نا مطلوب ارزیابی شد(۸).

این نکته قابل توجه است که ارزشیابی آموزشی برای "بهینه کردن" انجام می شود نه برای "به اثبات رساندن" و به عبارت دیگر هدف ارزشیابی این نیست که نشان دهد که برنامه ی آموزشی صحیح است یا ناصحیح ، مطلوب است یا نامطلوب ، بلکه نتایج ارزشیابی برای بهبود و رفع نواقص برنامه مورد استفاده قرار می گیرند (۹).تا کنون مطالعات اندکی پیرامون ارزشیابی دانش آموختگان رشته دندانپزشکی در زمینه برنامه آموزشی در کشور انجام شده است که به نظر می رسد نیازمند انجام مطالعات بیشتری بالاخص در هر یک از زیر رشته های مربوطه می باشد.مطالعه حاضر با هدف بررسی میزان تحقق اهداف آموزشی بخش پریودنتولوژی در دو بخش نظری و عملی در دانشجویان سال آخر دانشکده دندانپزشکی همدان (در سال تحصیلی۹۱-۹۰) طراحی گردید تا با بررسی وضعیت موجود امکان ارتقای کیفیت آموزشی و تهیه برنامه مطلوب آموزش فراهم گردد.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.23.11.2]

روش بررسی

این مطالعه از نـوع بررسـی مقطعـی(Cross sectional) می‌باشد که در بخش پریودنتولوژی دانشکده دندانپزشکی همدان جهت بررسی تحقق اهداف آموزشی بخش پریودنتولوژی در دانشجویان سال آخر دانشکده دندانپزشکی همدان(درسال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰)انجام گردیده است. با توجه به تعداد ۳۰ نفر دانشجوی سال آخر دندانپزشکی و بر مبنای فرمول کوکران به صورت نمونه گیری تصادفی ساده از بین لیست دانشجویان تعداد ۲۸ نفر دانشجو انتخاب گردید.

$$n=\frac{\frac{t^2pq}{d^2}}{1+\frac{1}{N}(\frac{t^2pq}{d^2}-1)}=\frac{\frac{1/96^2\times0/5\times0/5}{0/05^2}}{1+\frac{1}{30}(\frac{1/96^2\times0/5\times0/5}{0/05^2}-1)}=28$$

جهت سنجش میزان دستیابی به اهداف آموزشی از چک لیست و پرسشنامه که توسط دو پریودنتیست بر اساس سرفصل های آموزشی پریودنتولوژی نظری و عملـی منـدرج در آیین نامه آموزشی دندانپزشکی مصوب وزارت بهداشت و درمان وآموزش پزشکی (۱۰) تنظیم شده بود و مورد تایید گروه پریودنتولوژی دانشکده‌ی دندانپزشکی همدان قرار گـرفته بود، استفاده شد. جهت استاندارد کردن سـوالات، درهر موضوع، از سوالاتی استفاده شد که قبلا ارزیابی شده و از ضریب تمیز و دشواری مناسب برخـوردار بودنـد. روایـی پرسشنامه مورد نظر، توسط اساتید دانشکده‌ی دندانپزشکـی همدان با سابقه‌ی حد اقل 5 سال تدریـس مورد تاییـد قـرار گرفت و پایایی آن، با استفاده از روش آزمون مجدد (test, re-test) مشخص گردید. فاصله انجام دو آزمون یک ماه و ضریب هم بستگی آن ۰/۹۲ بود.

پرسشنامه شامل دوبخش بود .بخش اول در مورد اطلاعات فردی از قبیل :جنس، سن، سهمیه ورودی، وضعیت تاهل و محل سکونت بود و قسمت دوم متشکل از سوالات تشریحی مربوط به ارزیابی دانش نظری در حیطه های معاینه، تشخیص و طرح درمان بود. بر اساس پاسخ های دانشجو به هر سوال در چک لیست مربوطه امتیاز متناسب با آن تعیین می شد. موارد مربوط به سنجش دانش نظری دانشجویان شامل مواردی در زمینه خصوصیات لثه سالم، بیماری های پریودنتال شامل ژنژیویت، پریودنتیت، افزایش حجم لثه و تحلیل لثه و طرح درمان های مربوط به هر یک، ترومای اکلوزال و فورکیشن بود.سنجش میزان توانایی کار عملی دانشجویان با ارزیابی فعالیت آن‌ها برروی بیماران در بخش و تکمیل پرونده بیماران صورت گرفت. برای این حیطه نیز چک لیستی تهیه شده بود که متناسب با فعالیت فرد امتیازدهی می شد و شامل مواردی در زمینه‌ی تشکیل پرونده، کنترل پلاک ، روش های استریلیزاسیون،وسایل جرم‌گیری ،روش جرمگیری، حساسیت دندانی، تجویز آنتی بیوتیک، تکنیک‌های بخیه، اورژانس‌های بیماری‌های پریودنتال و جراحی‌های پریودنتال بود.

مقیاس چک لیست ها به صورت مطلوب ، نسبتا مطلوب ، نامطلوب وغیرقابل قبول تهیه گردید و برای مقایسه‌ی آماری به ترتیب امتیازات ۰ تا ۳ به آن‌ها داده شد . بر اساس پاسخ دانشجو یا نحوه‌ی عملکردش در حیطه‌ی بالینی به هر سوال امتیاز داده شد. به عنوان مثال در پاسخ به سوال ذکر چهار مورد از دلایل افزایش حجم لثه چنانچه دانشجو چهار مورد را ذکر می کرد ۳ امتیاز، سه مورد ۲ امتیاز، دو مورد ۱ امتیاز و چنانچه یک مورد را ذکر می کرد صفر امتیاز برای این سوال به او تعلق می‌گرفت. به همین صورت در حیطه‌ی بالینی نیز به عنوان مثال در سوال مربوط به آموزش سه روش کنترل پلاک به بیمار چنانچه سه روش را قادر به آموزش بود ۳ امتیاز، دو روش ۲ امتیاز، یک روش ۱ امتیاز و چنانچه در آموزش روش کنترل پلاک توانایی نداشت صفر امتیاز برای این سوال به او تعلق می گرفت. میانگین کل به دست آمده برای هر سوال بر حسب ۱۰۰ محاسبه گردید تا شکل همسانی برای قضاوت حاصل گردد .در تحلیل نتایج به دست آمده، میانگین بالای ۷۵ به عنوان مطلوب، میانگین ۷۵-۵۰ به عنوان نسبتا مطلوب، میانگین بین ۵۰-۲۵ نامطلوب و کمتر از ۲۵ به عنوان غیرقابل قبول در نظر گرفته شد.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.23.11.2]

داده های به دست آمده با استفاده از برنامه SPSS version16 تجزیه و تحلیل شد . ارتباط میزان تحقق اهداف آموزشی با متغیرهای جنس، سهمیه‌ی ورودی، وضعیت تاهل و وضعیت بومی با استفاده از آزمون دقیق فیشر و در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بررسی شد.

یافته ها

در این مطالعه همه ی ۲۸ دانشجوی سال آخر که واحد پریودنتولوژی عملی ٤ را اخذ نموده بودند در تکمیل پرسشنامه ها شرکت نمودند.(Response Rate=%۱۰۰)از این تعداد ۱۰ دانشجوی دختر (۳۵/۷۱ ٪) و ۱۸ دانشجوی پسر (٦٤/۲۸ ٪) و ۱۰ نفر (۳۵/۷۱ ٪) متاهل بودند. میزان تحقق اهداف آموزشی در بخش پریودنتولوژی ۳/٦٪در حد مطلوب و ٦۰/۷٪ در حد نسبتا مطلوب و۳۵/۷٪ در حد نا مطلوب بود. رابطه بین تحقق اهداف آموزشی با متغیرهای زمینه ای در جدول۱ نشان داده شده است . بر اساس آزمون آماری دقیق فیشر، تفاوت میزان تحقق اهداف آموزشی در حیطه‌ی نظری معاینه، تشخیص و طرح درمان نسبت به حیطه‌ی عملی معنادار بود (P< ۰/۰۰۱ و Fisher Exact= ۲۳/ ٦۳٤). همچنین مقایسه دانشجویان دختر و پسر تفاوت معناداری نشان داد (P=۰/۰۲۹ و Fisher Exact=۵/٤٤۱) و دانشجویان با سهمیه مناطق و سهمیه آزاد نیز از لحاظ آماری تفاوت معناداری داشتند (P=۰/۰۰٤ و Fisher Exact= ۸/٦۳۳).

میزان تحقق اهداف آموزشی به تفکیک سرفصل‌های آموزشی، در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۱: رابطه بین تحقق اهداف آموزشی با متغیرهای زمینه ای

متغیرها		مطلوب تعداد (درصد)	نسبتا مطلوب تعداد (درصد)	نا مطلوب تعداد (درصد)	غیرقابل قبول تعداد (درصد)	نتیجه آزمون آماری
حیطه مورد ارزیابی	نظری	۱۱ (٪ ۳۹/۳)	۱۲ (٪ ٤۲/۹)	۵ (٪ ۱۷/۹)	–	Fisher Exact= ۲۳/٦۳٤
	عملی	–	۷ (٪ ۲۵)	۱۹ (٪ ٦۷/۹)	۲ (٪ ۷/۱)	P<۰/۰۰۱
جنسیت	دختر	۱ (٪ ۱۰)	۸ (٪ ۸۰)	۱ (٪ ۱۰)	–	Fisher Exact=
	پسر	–	۱ (٪ ۵/۵۵)	۱۷ (٪ ۹٤/٤۵)	–	۵/٤٤۱
	کل	۱ (٪ ۳/٦)	۹ (٪ ۳۲/۱۱)	۱۸ (٪٦٤/۲۹)	–	P= ۰/۰۲۹
وضعیت تاهل	مجرد	۱ (٪ ۵/٦)	۱۳ (٪ ۷۲/۲)	٤ (٪ ۲۲/۲)	–	Fisher Exact=
	متاهل	–	٤ (٪ ٤۰)	٦ (٪ ٦۰)	–	۳/۹۹۹
	کل	۱ (٪ ۳/٦)	۱۷ (٪ ٦۰/۷)	۱۰ (٪ ۳۵/۷)	–	P=۰/۰٦۸
سهمیه مورد استفاده	مناطق	۱ (٪ ٦/۳)	۱۳ (٪ ۸۱/۳)	۲ (٪ ۱۲/۵)	–	Fisher Exact=
	آزاد	–	٤ (٪ ۳۳/۳)	۸ (٪ ٦٦/۷)	–	۸/٦۳۳
	کل	۱ (٪ ۳/٦)	۱۷ (٪ ٦۰/۷)	۱۰ (٪ ۳۵/۷)	–	P=۰/۰۰٤
وضعیت بومی	بومی	۱ (٪ ۱۰)	۵ (٪ ۵۰)	٤ (٪ ٤۰)	–	Fisher Exact=
	غیربومی	–	۱۲ (٪ ٦٦/۷)	٦ (٪ ۳۳/۳)	–	۲/۰۸۸
	کل	۱ (٪ ۳/٦)	۱۷ (٪ ٦۰/۷)	۱۰ (٪ ۳۵/۷)	–	P=۰/۳۹۲

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.23.11.2]

جدول ۲ : توزیع درصد فراوانی میزان تحقق اهداف آموزشی به تفکیک سرفصل‌های آموزشی

عنوان سرفصل	مطلوب (درصد)	نسبتا مطلوب (درصد)	نا مطلوب (درصد)	غیرقابل قبول (درصد)
پریودنتیت	٪٤٦ /٤	٪۲۵	٪۱۷/۹	٪۱۰ /۷
ژنژیویت	٪۵۷/۱	٪۱۷/۹	٪۲۵	۰
لثه سالم	٪۵۳/٦	٪۲۱/٤	٪۱۷/۹	٪۷/۱
افزایش حجم لثه	٪٦۰/۷	٪۲۵	٪۱٤/۳	۰
تحلیل لثه	٪۵۷/۱	٪۷/۱	٪۲۱/٤	٪۱٤/۳
ترومای اکلوزال	٪٦٤/۳	٪۲۱/٤	٪۷/۱	٪۷/۱
فورکیشن	٪۱٤/۳	٪۵۰	٪۲۵	٪۱۰/۷
تشکیل پرونده	٪۳۲/۱	٪۵۳/٦	٪۱٤/۳	۰
استریلیزاسیون	٪٦٤/۳	٪۱۷/۹	٪۱۷/۹	۰
کنترل پلاک	٪۱۷/۹	٪۷۱/٤	٪۷/۱	٪۳/٦
وسایل	٪۱۰/۷	٪٤۲/۹	٪۳۲/۱	٪۱٤/۳
جرم گیری دستی	٪۱٤/۳	٪۵۳/٦	٪۲۱/٤	٪۱۰/۷
جرم گیری اولتراسونیک	٪۱٤/۳	٪۵۷/۱	٪۱۷/۹	٪۱۰/۷
تجویز آنتی بیوتیک	۰	۰	٪۸۹/۳	٪۱۰/۷
حساسیت دندانی	٪٤۲/۹	٪۱۷/۹	٪۳۲/۱	٪۷/۱
کورتاژ	۰	۰	۰	٪۱۰۰
اورژانس	٪۱۰/۷	٪۱٤/۳	٪۵۰	٪۲۵
جراحی	۰	٪۳/٦	٪۷۵	٪۲۱/٤
بخیه	۰	۰	٪۲۵	٪۷۵

بحث

مطالعه‌ی حاضر نشان داد تحقق اهداف برنامه‌ی آموزشی دندانپزشکی در بخش پریودنتولوژی در ٦٤/۳ درصد در حد خوب (۳/٦ درصد مطلوب و ٦۰/۷ درصد نسبتاً مطلوب) بود .در این مطالعه مشاهده گردید تحقق اهداف آموزشی بخش پریودنتولوژی به تفکیک حیطه‌ی کلی آموزشی در حیطه‌ی نظری معاینه، تشخیص و طرح درمان با ۸۲/۲ درصد تحقق اهداف آموزشی در محدوده ی خوب (۳۹/۳ درصد مطلوب و ٤۲/۹ درصد نسبتا مطلوب) به نحو بسیار خوبی تحقق یافته است. اما تحقق اهداف در حیطه‌ی عملی (رفتاری) با ۲۵ درصد تحقق اهداف در محدودهٔ خوب (صفر درصد مطلوب و ۲۵ درصد نسبتاً مطلوب) مناسب به نظر نمی رسد.

یکی ازدلایل تحقق مطلوب تر حیطه‌ی نظری معاینه ، تشخیص و طرح درمان می تواند آموزش به روش Action learning group در بخش پریودنتولوژی باشد. Action learning نوعی از پروسه یادگیری در مواجهه با مشکلات

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.23.11.2]

واقعی است که با ساپورت یک گروه یا جمعی از همکاران با هدف پیش بردن امور صورت می گیرد. بدین ترتیب افراد در یادگیری همدیگر نقش فعالی داشته و برای مواجهه با مسایل بعدی آمادگی کسب می کنند(۱۱).در مطالعه‌ی حیدری و همکاران نیز این فرایند به عنوان جزءی مهم و کارآمد درآموزش تعریف شده است(۱۲).

مطلوب نبودن امتیازهای کسب شده در حیطه‌ی عملی لزوم بازبینی برنامه‌ی آموزشی بخش را مورد توجه می سازد و اعضای محترم گروه آموزشی باید نسبت به این یافته دقت لازم را مبذول دارند و جهت رفع موانع بر سر راه آموزش عملی اقدام نمایند .

البته تمام مسوولیت های ناشی از مطلوب یا نامطلوب بودن فرایند آموزشی به اعضای هیات علمی یا مدرسین باز نمی‌گردد، بلکه برای دستیابی به تحقق کل اهداف آموزشی به مواردی دیگری همانند همکاری دانشجویان ، علاقه بالای دانشجویان، وجود امکانات آموزشی مناسب و تعداد مناسب اعضای هیات علمی باید توجه کرد. در مطالعه‌ی حری و همکاران که دستیابی به اهداف یادگیری را در درس دندانپزشکی عملی کودکان بررسی کردند متوجه شدند که در دانشجویان سال بالاتر درصد بیشتری از آن‌ها دستیابی به اهداف آموزشی مدنظر را مطلوب گزارش کردند. آن‌ها نتیجه گرفتند که هرچه دانشجویان به طور کلینیکال تر با بیمار برخورد می کردند، فهم بهتر و دقیق تری ازکارهای آموزش داده شده داشتند و توجه دادن دانشجو به کاربرد عملی مباحث در کلاس‌های نظری می‌تواند باعث افزایش علاقمندی دانشجو به مباحث ارایه شده و به دنبال آن عملکرد مطلوب ترآنها در بخش عملی باشد (۱۳).

در مطالعه‌ی خاموردی و همکاران در سال ۱۳۹۱ که میزان تحقق اهداف برنامه آموزشی دوره عمومی دندانپزشکی گروه ترمیمی در فارغ التحصیلان دانشکده‌ی دندانپزشکی همدان درسال های ۸۸-۱۳۸۳ ارزیابی شد تحقق اهداف آموزشی با جنس، سن، سهمیه ورودی، وضعیت تاهل، میزان علاقمندی به رشته‌ی تحصیلی، و سال فارغ التحصیلی ارتباط معناداری نشان داد (P<۰/۰۵). تحقق اهداف آموزشی درافراد مونث، زیر ۳۰ سال و مجرد که علاقه بیشتری نیز به رشته تحصیلی دندانپزشکی داشتند و قبولی کنکور سراسری بودند درصد بالاتری نشان داد(۸).

طبق نتایج مطالعه‌ی ما تحقق اهداف آموزشی در میان دانشجویان سال آخر زن در مقایسه با دانشجویان سال آخر مرد از میانگین بالاتری برخوردار بود. دانشجویان زن با ۹۰ درصد تحقق اهداف آموزشی در حد خوب (۱۰ درصد مطلوب و ۸۰ درصد نسبتا مطلوب) در مقایسه با دانشجویان مرد با ۵۰ درصد تحقق اهداف آموزشی در حد خوب (صفر درصد مطلوب و ۵۰ درصد نسبتا مطلوب) (P=۰/۰۲۹ و Fisher Exact= ۵/٤٤۱) (جدول ۱) .

در مطالعه‌ی محمدی و همکاران نیز که موفقیت تحصیلی دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه یزد را مورد بررسی قرار دادند درصد موفقیت تحصیلی در زنان (۸۱ درصد) به طور معناداری بیشتر از مردان (٥٤ درصد) بود (P<۰/۰۵) (١٤).

این تفاوت ممکن است تحت تاثیر علاقه و توجه بیشتر دندانپزشکان زن نسبت به یادگیری، میزان پایین تر افراد متاهل در میان خانم‌ها و نقش اجتماعی و خانوادگی مردان به عنوان تامین کننده مخارج زندگی خانواده باشد.

علاوه بر این طبق نتایج اهداف آموزشی بخش پریودنتولوژی در دانشجویان با سهمیه‌ی کنکور سراسری (سهمیه منطقه ۱- ۲- ۳) با میزان ۸۷/٦ درصد در حد خوب (٦/۳ درصد مطلوب و ۸۱/۳ درصد نسبتا مطلوب) نسبت به دانشجویان سهمیه آزاد(بهداشت کاران و تکمیلی خارج از کشور) با میزان ۳۳/۳ درصد (صفر درصد مطلوب و ۳۳/۳ درصد نسبتا مطلوب)به میزان مطلوب تری تحقق یافته بود (P=۰/۰۰٤ و Fisher Exact= ۸/٦۳۳) (جدول ۱).

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.23.11.2]

این مطالعه بیانگرارتباط بین وضعیت تاهل در دوران تحصیل بر میزان تحقق اهداف آموزشی در بخش پریودنتولوژی نیز می‌باشد. به این صورت که اهداف آموزشی در دانشجویان مجرد به میزان ۷۷/۸ درصد در حد خوب (۵/٦ درصد مطلوب و ۷۲/۲ درصد نسبتا مطلوب) تحقق یافته است. در صورتی که این میزان در دانشجویان متاهل به میزان ٤۰ درصد (صفر درصد مطلوب و ٤۰ درصد نسبتا مطلوب) می باشد که اختلاف آنها به حد معنی دار شدن نزدیک است (جدول ۱). از این یافته می توان چنین استنباط کرد که کاهش تحقق اهداف آموزشی بخش پریودنتولوژی می تواند در رابطه مستقیم با مسوولیت‌ها و مشکلات خانوادگی دانشجویان متاهل باشد. ناگفته نماند که افراد متاهل میانگین سنی بالاتری نسبت به افراد مجرد در این مطالعه داشتند که این موضوع می‌تواند بر نتایج به دست آمده موثر بوده باشد.

این مطالعه نشان داد که وضعیت بومی بودن دانشجویان تاثیر شگرفی بر میزان تحقق اهداف آموزشی نداشت. به این صورت که درصد تحقق اهداف آموزشی در دانشجویان بومی در محدوده ی خوب ٦۰ درصد (۱۰ درصد مطلوب و ۵۰ درصد نسبتا مطلوب) بوده است. این در حالی است که درصد تحقق اهداف آموزشی افراد غیر بومی در محدوده ی خوب ٦٦/۷ درصد (صفر درصد مطلوب و ٦٦/۷ درصد نسبتا مطلوب) می باشد(جدول ۱). لذا بر اساس داده های موجود وضعیت بومی بودن تأثیر شگرفی بر میزان تحقق اهداف آموزشی نداشت.

با تفکیک سر فصل های آموزشی تحقق اهداف آموزشی متفاوت به دست آمد. در این مطالعه بالاترین میزان تحقق اهداف آموزشی در زمینه‌ی آموزش ترومای اکلوژن به میزان ۸۵/۷ درصد در حد خوب (٦٤/۳ درصد مطلوب و ۲۱/٤ درصد نسبتاً مطلوب) بود و پایین ترین میزان تحقق اهداف آموزشی در زمینه‌ی آموزش کورتاژ لثه ای و به میزان ۱۰۰ درصد غیر قابل قبول بوده است (جدول۲). اگر امتیاز ها را بر اساس درصد تحقق اهداف در محدوده‌ی خوب (بالای ۵۰ درصد) بررسی کنیم به جز سرفصل های کورتاژ، تجویز آنتی بیوتیک، جراحی، بخیه و اورژانس بقیه‌ی سر فصل‌ها دارای درصد تحقق اهداف در محدودهٔ خوب بودند. میزان تحقق اهداف آموزشی در محدوده‌ی خوب در مورد سر فصل های تجویزآنتی بیوتیک و بخیه (صفر درصد) ، جراحی (۳.٦ درصد) و اورژانس(۲۵ درصد) بود و لذا لزوم ارایه‌ی راهکارهای جدیدی برای بهبود تحقق اهداف آموزشی در مورد سرفصل‌های مورد نظر نیز ضروری به نظر می رسد که پی بردن به این مساله از نقاط قوت انجام مطالعه محسوب می گردد. بر اساس مطالعه رایدینگ و همکاران به دنبال تغییر در برنامه های آموزش دندانپزشکی، توانمندی دانشجویان تحت آموزش های جدید و دانشجویان دوره های قبل هر دو در حدمطلوب بود. امادانشجویان‌تحت آموزش‌های جدید به‌ویژه در انتخاب و تجویز دارو از آمادگی بالاتری برخوردار بودند که نشان می دهداصلاحات در آموزش دندانپزشکی می‌تواند تاثیر مثبت داشته و موجب افزایش توانمندی دانشجویان شود(۱۵).

در مورد سرفصل استریلیزاسیون باید به این مهم توجه کرد که این امر مرتبط با سلامت کل جامعه می باشد و زیان احتمالی عدم دستیابی به این هدف آموزشی تنها به شخص خاصی بر نمی‌گردد .لذا هر چند ما در سر فصل آموزشی استریلیزاسیون به عدد ٦٤/۳ درصد در حد مطلوب و ۸۲/۲ درصد در حد خوب رسیدیم اما تلاش بیشتر جهت تحقق کامل‌تر این هدف خالی از انصاف نیست.

با توجه به تاثیر علاقمندی دانشجویان بر میزان تحقق اهداف آموزشی پیشنهاد می گردد که در مطالعات آینده میزان علاقه دانشجویان به رشته‌ی پریودنتولوژی هم جز متغیر طرح تحقیقاتی مد نظر قرار گیرد . به علاوه ضروری به نظر می‌رسد که مطالعاتی در جهت افزایش کیفیت آموزش خصوصاً در مقاطع بالینی و عملی طراحی واجرا شود.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.23.11.2]

نتیجه گیری

بر اساس نتایج مطالعه‌ی حاضر ،تحقق اهداف آموزشی در گروه پریودنتولوژی دانشکده‌ی دندانپزشکی همدان از وضعیت مطلوبی برخوردار بود. . برای ارتقای کیفیت آموزش خصوصا در مقاطع بالینی و عملی شناسایی ضعف‌های آموزشی و فاکتورهای دخیل می تواند بسیار کمک کننده باشد.

برای تصمیم گیری جهت بهبود و بازبینی کوریکولوم آموزشی توسط وزارت متبوع پیشنهاد می شود که مطالعات مشابهی در سایر دانشگاه‌ها نیز انجام شده ، نتایج آن‌ها گزارش شود.

References

1- Mirza Beigi A. Education curriculum development and training human resources. 1st ed. Tehran: Yastarun publication. 2001:63-77. [Persian]

2- Sheikholeslami R. Developing evaluation method for validation of farsi literature and language departments in Iran Universities [dissertation]. Tehran: Tehran Univ; 1998.

3- Abbaszadegan SM. Implementing internal evaluation for achieving qualitative educational enhancement of medical universities .*Psychology and Educational Science*. 2000; 2: 1-25. [Persian]

4- Abbaszadegan SM. Basic rules for curriculum change. 1st ed. Tehran: Sure publication. 1997: 11-19. [Persian]

5- Fakhr Movahedi A, Ahadi F. Internal evaluation of pediatric nursing department in Semnan University of Medical Sciences in Year 2002. *Koomesh*. 2004; 5(2): 47-52 . [Persian]

6- Safar SH. Evaluation of theoretical educational objectives achievement by laboratory sciences ,radiology, anaesthesiology, librarianship and medical informative students in the year 2006-2007 [Dissertation]. Hamedan: Hamedan Medical Univ; 2007.

7- Aadel S. Evaluation of educational objectives achievement by last year students of pathology and radiology departments in Dental School of Hamedan Medical University [Dissertation]. Hamedan: Hamedan Medical Univ; 2009.

8- Khamverdi Z. Kasraee Sh. Rostamzadeh T. Yekta H. Educational objectives achieved by department of operative dentistry: Viewpoints of general dentists graduated from Hamedan Dental School (2004-2009). *Iranian Journal of Medical Education.* 2012; 12(5): 387-395. [Persian]

9- Azizi F. Educational curriculum evaluation. *Research in Medicine*. 1995; 19(3): 1. [Persian]

10- Ministry of Health, Treatment and Medical Education. Curriculum of Doctorate Program in Dentistry [serial online] 2010 Sep [Cited 2011 May 24]. Available from: http://gpde.behdasht.gov.ir/uploads/174_293_sarfasledoros_DoctorOmoomi.pdf [Persian]

11- Action learning: a guide for professional,management and educational deve lopment. Lan McGill, Liz Beaty. Revised 2nd edition. London: Kogan Page Limited publication. 2001: 15-16.

12- Heidari Faraz. Action learning group: Can they help students develop their knowledge and

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.23.11.2]

skill? *J Nurse Education in practice*. 2003; 3: 49-55. [Persian]

13- Horri A, Jahanimoghadam F, Pooreslami HR, Najafpoor F. The opinion of dental students of Kerman, Iran, regarding their achievement level in learning objectives of pediatric dentistry courses. *Journal of Medical Education Development Center*. 2014; 11(3): 378-386. [Persian]

14- Mohammadi M, Mirzaei M, Tavakoli H, et al. The Survey on the effects of educational and occupational status of parents in the academic achievement of dentistry students at University of Medical Sciences of Yazd in Academic Year 2014-2015. *Paramedical Sciences and Military Health*. 2016; 11(1): 38-43. [Persian]

15- Ryding HA, Murphy Hj. Assessing outcomes of curricular change: A view from program graduates. *J Dent Edu*. 2001; 65 (5): 422-6.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.23.11.2]

Achievement of Educational Objectives by Senior Dental Students at the Department of Periodontology

Torkzaban P[1], Kadkhodazadeh M[2], Seyedzadeh Sabounchi S[1], Soltanian AR[3]

[1] Dental School ,Hamedan University of Medical Sciences, Hamedan, Iran.
[2]Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
[3]Dept. of Biostatistics and Epidemiology, School of Social Medicine ,Hamedan University Of Medical Sciences, Hamedan, Iran.

Corresponding Author : Seyedzadeh Sabounchi S , Dental School ,Hamedan University of Medical Sciences, Hamedan, Iran.

Email: sepideh1s@gmail.com

Received:24 May 2016 ***Accepted:*** 15 Aug 2016

Background and objective: Periodical evaluation of educational curriculum is of great importance to know the strength and weakness, and thus success in education. Therefore, the aim of this study was to evaluate the accomplishment of educational objective and related factors in senior students of the periodontolgy department of dental school of Hamedan University of Medical Sciences in the year 2011-12.

Materials and Methods: In this cross-sectional study 28 senior students attending the periodontology department participated in the study and their theoretical and practical knowledge were evaluated based on a prepared checklist and questionnaire. Data were collected and analyzed using Fisher's exact test.

Results: According to the results, the educational objectives accomplished by senior students of the periodontology ward were desirable by %3.6, almost desirable by %60.7 and not desirable by %35.7. Achievement of educational objectives showed a correlation between sex and admission allotment ($P<0.05$).

Conclusion: This study showed that the educational objective achievement by senior students of the periodontology department adding up desirable and almost desirable values was good by %64.3. Knowing the strength and weakness of the educational curriculum could be very useful to achieve educational goals.

Keywords: Educational assessment, Dental student, Curriculum, Dental education.

[Downloaded from edujournal.zums.ac.ir on 2026-11-04]

[DOR: 20.1001.1.22519521.1395.9.23.11.2]